

Sygn. akt: IV Ca 912/15

POSTANOWIENIE

Dnia 10 marca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Płocku IV Wydział Cywilny – Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodnicząca – SSO Małgorzata Michalska

Sędziowie SO Małgorzata Szeromska

SO Renata Wanecka (spr.)

Protokolant sekr. sądowy Anna Bałdyga

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 marca 2016 r. w P.

sprawy z wniosku **J. W.**

z udziałem **Gminy S.**

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Mławie z dnia 24 września 2015 r.

sygn. akt I Ns 264/13

postanawia:

oddalić apelację.

Sygn. akt IV Ca 912/15

UZASADNIENIE

J. W. we wniosku złożonym 6 maja 2013r. wniósł o stwierdzenie, że nabył on na podstawie testamentu z 30 marca 2013r. spadek po S. W. (1) zmarłej 16 kwietnia 2013r.

Sąd wezwał do udziału spadkobierców przez ogłoszenia w trybie art. 672 kpc – 674 kpc oraz wezwał do udziału w sprawie Gminę S..

Sąd Rejonowy w Mławie postanowieniem z 24 września 2015r. w sprawie I Ns 264/13 stwierdził, że spadek po S. W. (2), zmarłej 16 kwietnia 2013r. w S., ostatnio stale zamieszkałej w S. na podstawie ustawy nabyła z dobrodziejstwem inwentarza Gmina S..

Sąd I instancji ustalił:

Sąd Rejonowy w Mławie postanowieniem z 5 stycznia 2010r. ustanowił dla osoby niepełnosprawnej S. W. (2) kuratora w osobie J. W..

S. W. (2) zmarła w 16 kwietnia 2013r. w S..

W dniu 30 marca 2013r. sporządzono testament, w którym S. W. (2) powołała do spadku swego opiekuna - J. W.. Z uwagi na to, że spadkodawczyni była osobą niepiśmienną, testament spisał spadkobierca J. W. w obecności dwóch świadków P. W. i B. Ż.. Spadkodawczyni zamiast podpisu opatrzyła testament dwoma tuszowymi odciskami palca.

S. W. (2) była wdową i nie miała dzieci. Spadkodawczyni miała siostrę, ale nie są znane jej dane.

Sąd Rejonowy dokonał następującej oceny prawnej:

Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art. 952 § 1 kc, że jeżeli istnieje obawa rychłej śmierci spadkodawcy albo jeżeli wskutek szczególnych okoliczności zachowanie zwykłej formy testamentu jest niemożliwe lub bardzo utrudnione, spadkodawca może oświadczyć ostatnią wolę ustnie przy jednoczesnej obecności co najmniej trzech świadków.

Sąd podniósł, że przyjmuje się, iż do szczególnych okoliczności należy zaliczyć klęski żywiołowe czy inne zdarzenia dezorganizujące życie zbiorowe (J. Kremis, K. Górska (w:) E. Gniewek, Komentarz, s. 1580). Nadto, mogą to być okoliczności ściśle związane z osobą spadkodawcy, na przykład brak umiejętności pisania, brak możliwości udania się do notariusza z uwagi na wiek czy chorobę, nieważność testamentu allograficznego spowodowana złożeniem oświadczenia woli przed niewłaściwą osobą czy niezachowaniem obowiązujących przepisów.

Jednocześnie Sąd wskazał, iż zgodnie z art. 957 kc nie może być świadkiem przy sporządzaniu testamentu osoba, dla której w testamencie została przewidziana jakakolwiek korzyść. Nie mogą być również świadkami: małżonek tej osoby, jej krewni lub powinowaci pierwszego i drugiego stopnia oraz osoby pozostające z nią w stosunku przysposobienia. Jeżeli świadkiem była jedna z w/w osób, nieważne jest tylko postanowienie, które przysparza korzyści tej osobie, jej małżonkowi, krewnym lub powinowatym pierwszego lub drugiego stopnia albo osobie pozostającej z nią w stosunku przysposobienia. Jednakże, gdy z treści testamentu lub z okoliczności wynika, że bez nieważnego postanowienia spadkodawca nie sporządziłby testamentu danej treści, nieważny jest cały testament.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy Sąd Rejonowy zauważył, że przy sporządzeniu testamentu S. W. (2) z dnia 30 marca 2013 r. było obecnych jedynie dwóch świadków tj. P. W. i B. Ż.. Zgodnie z art. 957 § 1 kc nie może być uznany za świadka spisujący testament J. W., ponieważ został powołany do całości spadku. W związku z powyższym testament z dnia 30 marca 2013 r. należy uznać za nieważny.

Z uwagi na fakt, że nie ustalono innych spadkobierców S. W. (2), na mocy art. 935 kc spadek przypada Gminie S., ponieważ na jej terenie znajduje się ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawczyni.

Apelację od postanowienia złożył wnioskodawca J. W., zaskarżając go w całości i zarzucił, że Sąd I instancji nie wziął pod uwagę, iż ostatnią wolą spadkodawczyni było powołanie go do dziedziczenia i w tym celu sporządziła testament. W jego przekonaniu Sąd Rejonowy pominął tak istotne okoliczności, jak fakt sprawowania opieki nad S. W. (2) przez wnioskodawcę i jego rodzinę. W odczuciu skarżącego postanowienie Sądu jest krzywdzące i niesprawiedliwe. Z treści apelacji wynika, że wnioskodawca domaga się zamiany zaskarżonego postanowienia i stwierdzenie, że spadek po S. W. (2) na podstawie testamentu nabył J. W. w całości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Kodeks cywilny, podobnie jak wszystkie współczesne ustawodawstwa europejskie, daje pierwszeństwo woli spadkodawcy. Wyłączenie dziedziczenia ustawowego w razie istnienia ważnego testamentu stanowi jeden z przejawów obowiązywania w prawie cywilnym zasady autonomii woli podmiotu. Dlatego też Sąd Rejonowy słusznie prowadził postępowanie w celu ustalenia, czy spadkodawczyni pozostawiła ważny testament.

Spadkodawczyni była osobą nieumiejącą pisać i czytać, dlatego nie mogła sporządzić testamentu własnoręcznego. Słusznie Sąd Rejonowy rozważał, czy testament z 30 marca 2013r. spełnia wymogi testamentu ustnego. Zgodnie z art. 952 § 1 kpc, jeżeli istnieje obawa rychłej śmierci spadkodawcy albo, jeżeli wskutek szczególnych okoliczności

zachowanie zwykłej formy testamentu jest niemożliwe lub bardzo utrudnione, spadkodawca może oświadczyć ostatnią wolę ustnie przy jednoczesnej obecności co najmniej trzech świadków. Jednakże nie może być świadkiem przy sporządzaniu testamentu osoba, dla której w testamencie została przewidziana jakakolwiek korzyść. Nie mogą być również świadkami: małżonek tej osoby, jej krewni lub powinowaci pierwszego i drugiego stopnia oraz osoby pozostające z nią w stosunku przysposobienia (art. 957 § 1 kpc).

S. W. (2) w chwili spisywania testamentu miała 89 lat, była osobą niepełnosprawną, wymagającą pomocy i nie umiała pisać. Możliwe więc, że w dniu 30 marca 2013r. (15 dni przed śmiercią) zachodziła obawa jej rychłej śmierci i szczególne okoliczności wskazujące na skorzystanie z możliwości sporządzenia ustnego testamentu. Jednak dla ważności takiego testamentu niezbędna była obecność co najmniej trzech świadków. Tymczasem zarówno z protokołu testamentu, jak i z twierdzeń wnioskodawcy wynika, iż obecni przy nim byli: P. W., B. Ż. i J. W., który sam spisał treść ostatniej woli spadkodawczyni. Ponieważ spadkodawczyni powołała do dziedziczenia J. W., jako spadkobierca nie może on być świadkiem testamentu, jak również nie mogą nimi być jego krewni. (art. 957 kc)

Zatem Sąd I instancji prawidłowo stwierdził, że S. W. (2) nie sporządziła ważnego testamentu. Natomiast testament jest jedyną czynnością prawną, mocą której można rozrzucić swym majątkiem na wypadek śmierci (art. 941). Może on zostać sporządzony tylko w jednej z form przewidzianych w Kodeksie cywilnym (art. 949 kc – 954 kc). Naruszenie przepisów o formie, co do zasady, skutkuje zaś nieważnością testamentu (art. 958 kc). Zagadnienie formy testamentu należy do przepisów *ius cogens*, które nie mogą być zmienione nawet zgodną wolą wszystkich osób zainteresowanych w testamencie.

Uznając zatem, że S. W. (2) nie pozostawiła ważnego testamentu, należało ustalić, kto jest spadkobiercą ustawowym. Z zapewnienia spadkowego wynika, że była wdową, dzieci nie miała, a dane jej siostry nie zostały ustalone. Rodzice F. i M. prawdopodobnie nie żyją (spadkodawczyni zmarła w wieku 89 lat). W wyniku wezwania zainteresowanych spadkobierców przez ogłoszenia w trybie art. 672 kpc – 674 kpc nikt się nie zgłosił. Zgodnie z art. 935 kc w braku małżonka spadkodawcy, jego krewnych i dzieci małżonka spadkodawcy, powołanych do dziedziczenia z ustawy, spadek przypada gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy, jako spadkobiercy ustawowemu. Zatem orzeczenie Sądu Rejonowego odpowiada prawu.

Z tych wszystkich względów, Sąd Okręgowy oddalił apelację, stosując art. 385 kpc.